

1309

TOPIC: PUBERTY (GIRL).

INFORMANT: VUTAIELI. NATUNA.(F.90 YRS).

PLACE OF INTERVIEW: RAIWAI. SUVA.

PLACE OF ORIGIN: NASIGATOKA, LOMANIKORO, REWA.

DATE. 3/3/87/

INVESTIGATOR: VASITI. LIGAIRI.

Vinaka vakalevu, keirau talanoa tiko yani qo kei dua na lena marama ko Vutaieli Natuna e dua na maraa yabaki 90 ka marama ni Lomanikoro, Nasigatoka mai Rewa.

Ko au ko Vuata na watiq sa mate na kai Nasigatoka.

Ko au niu sa qai tubu tko mai ,au a vuli tiko ga ma ena neitou koro,mai lomani bai ga ni talatala, keimami dau kau kina na goneyalewa me keimami laki vuli.

_: Vakacava ena gauna sa qai tauvimate se vaktaletubu kina e duana gone.

Au niu se vuli tiko kina, au yabki vica beka au se kalailai sara, sa lako mai na noqu mate. Au se ca sara. So era ;ako mai vakayawa, mai Vutia mai Noco, era dau qarai keimami ga na marama sisita kei ira eso na qamivuli tagane. Keimami sega ni dau tu vakadua.

_: Buinigone na cava koni dau vakayagatakame vaka ko kemami na siga nikua, keimami sa dau vakayagataka na qamuqamu dau tu ena sitoa, cavabeka na ka kemuni dau vakayagataka tu eliu, sega ni masi?

Sega, na vauva ga, dau biu veikeimami ni lako ma na dra.

4 [_Ko cei sara beka ena qarava tiko na gone qori ena nona sa tauvimate tiko?

Nona Nau ga sa qai dau maiqarava tiko na gone ka tauvimate.

_: Vakacava ena gauna sa qaitubu cakemai kina na goneyalewa, ko cei edau vakaraici koya tiko me dau soli vakasala, ko tiana ga kei tamana se ko Buna?

P [Ko rau ga nai tubutubu, me kua ni lako vakaveitalia, memaroroi koya tikoga e vale, bogiva, sa qai rawa ni lako. Ona wilika toka ga ko Nauni sa maa ga na tavimate, sana qai kau me laki sili e wai na gone.

_: Dau caka na kakana ni gone ni sa tavimate?

Ena kaa tikoga e vale, eso ga e dau caka na kedra kakana, au a sega.

_: Segabuinigone, me vaka beka mai Cakaudrove, ni sa qai tubu cake mai e dua na gone, esana maroroi tuna nona masi, tei na kena, na ibe, vacavamai kewa?

Sega au a sega ni vaqori e dau caka ga vei ira na gone vou ena dua na vuvale.

Na gauna gani tavimate era dau vata ki qori.

_: Vakacava nagauna e tavimate kina, me vaka mai Vanua Levu, ke sa tavimate e dua na goneyalewa sa nodrai tav saraga ko tamana me na qaravatiko na kakana ena veisiga. E vava mai Nasigatoka?

E sega, sega ni vaka kina.

_: Ni sega ni bau raica edua na goneyalewa mai Nasigatoka ena nona sa qai qaravi vakadua?

Sega edau cakaga vei ira na dau vakamenemenei tu.

_: Vakacava na nomuni i sulu, e dau veisau tiko ena lomani bogiva, ko cei sarabe ena veisau taka tiko na i sulu qo?

ko Nau ga, au na sili tiko, sega ni sili vakakaukauwa, sili ga vaka lailai ena wakai, davo tu ga vakadua ena davodavo.

_: Kakanacava ni dau kania?

Na baa, na ika, kei na tavioka.

_: Qo buinigone ena gauna koni a tauvimate kina, koni a tiko ga ena lomani vale, s
koni a kau tale ena dua na vanua?

V [Au qaravi ga ena lomani vale nei tamaqu ka qaravi au tikoga ko Nau.

_: E dua beka na vavuvuli koni dau vaa vulici teka kina, vua na tinamu?

V [Dau tukuni ga meu kua ni lako ki tuba ena bogi, qaravi tiko ga sili ena yavi kei
na mataka.

V [Sili tiko ga enatavu e lomani vale, keimami sili tiko ga vao, veisau tiko nai sulu,
kana keimami na tu ga e vale, kana ka qaravi tiko vao.

_: Ena dau veisau vakavica na nomuni i sulu?

V [veisau ga ni da yadra, dua na sigalevu kei na yakavi.

_: Ko cei ga qai maroroi kemuni tiko e vale?

V [Ko Nauga ena tiko voliga ewale ki keimami. Na masiea sega ni vakayagataki ena
gauna e liu, na vauvau ga au sa donuya. Ko ira ga na buinigone ga era vakayaga
taka qori.

_: Vakacava na kana ka dau vakayacori ena gauna qo?

V [Io, dau caka na kana, keimami yadra, sili rawa, keimami sana qaikana yani.

_: Vakacava era dau lako yani eso na tagane ena vaua qo?

V [Sega ko tamani gone ga ena rawa ni lako tiko yani kana sega ga ni laki tiko
dede, laki rai ga yani gole lesu tae.

_: So beka eso na vakabauta matawa ni kila tu me vaka beka eso na tau?

V [Keimami sana tikoga vakamalua, na waliwali toka ga vakaisulu, biutoka, me yacova g
na bogiva sa qai rawa na veitoso yaki. Keimami sa dara tuna gauna qo, nai i sulu di
ga, ko ira na neimami qase era a se dara tunaisulu mai.

_: Eso bea na vakabauta ni dra koni dau kila tu?

Edau tau ga ni biu vakaveitalia nai sulu esadai tauva na dra, ena qarauni san vakavinaka na ka qo. Keimami sa tabu ga ni lako e tba.

_: Vakacavana kakana e so beka na kakanakoni a dau kania edau tabu?

E seganoqu lewa, sega ni vaka kina. Na kakana ga keimami kanie tavu ga, ena vakatau ga vei keimami na gone, me tavu ke sega sana saqa ga.

_: Me vaka sa caka tiko na vakabogiva, buinigone, ko ceiesa na qai vakaaqara tiko na kemuni ni kemuni sa dau tko e vale?

Ko ira na wekani tagane ko ira na neimai nei.

_: Me vaka ni sa dau tauvimate edua na gone yalewa, esa dau varautaki mai na nona i davodavo me vaka na masi na ibe, ko cei ena vakara taka mai na nona davodavo?

Ko ratou ga na tinana ko ratou na nei e sega. Nai kotokoto ga, na masi e dau vakatau ga na ka e rawa mai. Keimami sa dau koto ga e na neimami lomari vale,

_: Vakacava ena so na vanua e ra dau dara na gone yalewa na liku vau ena nodra sa tauvimate tiko kina, vakacava beka mai Nasigatoka buinigone?

Au rogoca ni dau caka tiko ia, noqu tko mai Nairai e a caka va qori, nagauna sa oti kina na bogi va sana qai maroro'i sara.

_: Mai Cakaudrove, buinigone, ena gauna sa dau tiko kina nagonayalewa. era na qai dau lako yani na nonai tokani se ko ira na tinana mera laki skovi koya na gone qo, era na kauta tiko yani nakakana ia, vakacava beka mai na nomuni vanua e dau vaka kina qo?

Io, e dauka levu, na ka ga era raicae ra sa kauta yani me kani veinanumi ga se kani vaka menemenei.

_: Eso natabu e tu me vaka ni ra tabu ni lako yani ko ira na gonetaganera mera laki raici koya?

Sega keimami dau rawa nira lako ga yani vakaveitalia na tagane mera laki raici koya ka sa dvao tu.

_: Ena caka toka beka e so kani veimarautaki me vaka na meke beka, vakacava mai keru?

V [Io, e dau vaka kina, mekemeke toka ko ira na biunigone me ra marau toka kina na gone.

_: Vakacava na gauna ni sa laki sili na gone, e dau vakai sulu taki ni sa laki sili?

Sili [Eso ga buna, kani rawata ga na ka qori, ke sa tu eso na sulu esana sulu saraga vakaviti na gone koya. Ena vakaisulu taki koya ga yani na tiana me laki sili, ni sa lesu mai ena sili era sana qai suluti koya tale na nona nei.

_: Ena caka e dua na soqo me kani vabogiva me yacana tiko na vakamamaca?

V [Eso ga adau caka ena lomaga ni vale, caka na kana ka kau mai nai yau. Ko ira na wekani tagane era na cakae na kakaka kei na noqu Nau.

_: eso bea na wainimate edau gunuva na gone ena gauna ni tauvimate me vaka eso na wai vakaviti?

E sega au sega beka ni kila vinaka qori, sega ni caka vaqori vei au.

_: Vakacavami Nasigatoka, edau caka kina na Solevu?

Esega au se bera ni raica vakadua na solevu va qori keimami se ga ni donuya na ka qori ena caka tale bea eso na koro, vei keimami e sega ni caka vaqori.

_: Kenai balebale qori biunigone, ni sa caka tiko na vakabogi va kemuni sa tabu sara ga ni curu ki tuba?

Taba [E tabu, tabu ni lako ki tuba me yacova ni sa otinabogiva. Dau soli toka na vakasala, dau tabu na veilakoyaki, ni sa yakavi mai, vesu sara, ka tabu sara na lako ki tuba.

pg6. 1309.

Eso beka nai vaka sala nai vaka sala koni via solia vei ira na gone nikua ni se ban
ga ni oti na nodaru veitalanoa ?

Au via tukuna ga noqu vaka vinavinakavei kemuni ena nomuniyaco maima mai katon
e so na neimami vosa na qase kau vaka muinui vinakatu ga yani vei ira na gone
nikua nira na maroroi ira sara vaka vinaka vinaka vakalevu.
